

A collage of images showing a family engaged in reading. A man in a blue striped shirt is looking at a book. A woman with curly hair is smiling while reading to a young child. A young girl is holding a book. The background is divided into colored panels: red, blue, orange, and green.

OUDERBETROKKENHEID EN LEZEN: EEN KWESTIE VAN DOEN...!

SUCCESSVOLLE PRAKTIJKVOORBEELDEN IN DE SCHIJNWERPERS

INLEIDING

**VOORLEZEN
IN JE EIGEN TAAL**
Bibliotheek Helmond-Peel

**BOEK FOOD
FESTIVAL**
Bibliotheek
Midden-Brabant

**KWISPELLEZEN
OUDERMODULE**
Bibliotheek
Midden-Brabant

**DYSLEXIE
ONDER DE KNIE**
Bibliotheek Theek 5

SAMEN LEZEN
Nieuwe Veste

OUDERS BIJ (VOOR)LEZEN BETREKKEN HOEFT NIET INGEWIKKELD TE ZIJN!

We kunnen het niet vaak genoeg benoemen: ouders doen er toe als het gaat om het lezen in de thuissituatie. Kinderen van ouders die actief betrokken zijn bij hun leesopvoeding, hebben vijf keer meer kans om een lezer te worden dan kinderen van ouders bij wie dit niet het geval is. En dat het voordelen heeft om als kind een lezer te zijn, dat is inmiddels wel bekend. Voor wie daar meer over wil weten, geven de [notitie Ouders betrekken bij lezen](#) en de [folder Ouders betrekken bij voorlezen](#) van Stichting Lezen meer informatie.

Samen de ideale combinatie

Als het om het betrekken van ouders bij lezen gaat, hebben scholen, ouders en kinderen baat bij een extra samenwerkingspartner: de bibliotheek. Scholen hebben een vertrouwensband met ouders en kinderen, bibliotheken hebben expertise in huis over (voor)lezen. Samen vormen ze de ideale combinatie om kinderen tot lezers op te voeden.

Gewoon beginnen

Maar hoe begin je, als school of bibliotheek, als je ouderbetrokkenheid bij lezen in de praktijk wil brengen? Gewoon beginnen, groots aanpakken of juist klein beginnen. Een kwestie van doen...!

Eind 2016 publiceerde Cubiss het Inspiratiedocument [Het hoeft niet groot te zijn...](#) waarin verschillende ouderinitiatieven van bibliotheken en hun partners beschreven werden. In dit nieuwe inspiratiedocument stellen we nieuwe ouderinitiatieven van bibliotheken voor die in de periode najaar 2017 tot december 2018 zijn uitgevoerd.

Cubiss leverde een bijdrage aan verschillende initiatieven, maar we beschrijven ook programma's en activiteiten die door bibliotheken zijn geïnitieerd. Het delen van ervaringen vinden we belangrijk want ouders bij (voor)lezen betrekken hoeft niet ingewikkeld te zijn. We stellen zoveel mogelijk het gebruikte materiaal beschikbaar of plaatsen een doorverwijzing. Zo dat wie geïnspireerd is, meteen aan de slag kan. Want ouderbetrokkenheid vraagt om...actie!

BOEK FOOD FESTIVAL OUDERS DOEN ERTOE!

Wie

Bibliotheek Midden-Brabant (vestiging Hilvarenbeek) in samenwerking met kinderopvang, onderwijs, GGD in Hilvarenbeek, Gemeente Hilvarenbeek en Cubiss.

Wat

Een festival voor ouders rondom lezen en leesplezier.

Doel

Vergroten van de betrokkenheid van ouders bij het lezen met hun kinderen.

De aanleiding

Niet alle ouders zien in dat zij een positieve invloed kunnen hebben op het leesgedrag van hun kinderen. Door op jonge leeftijd voor te lezen en door op latere leeftijd samen met hun kind te lezen en te helpen bij het zoeken naar boeken. Ouders hebben het vaak druk of zijn van mening dat het de taak is van de school om kinderen te laten lezen.

Maar er zijn ook ouders die niet weten hoe je zoiets aanpakt. En om die ouders handvatten te geven hebben Bibliotheek Midden-Brabant, kinderopvang en onderwijs, GGD in Hilvarenbeek en Gemeente Hilvarenbeek de handen ineengeslagen en is het Boek Food Festival opgezet.

“Het organiseren van dit festival zorgt voor nog meer binding met het onderwijs”

Mai van Limpt, programmamaker
Bibliotheek Midden-Brabant

De aanpak

Mai van Limpt, programmamaker bij Bibliotheek Midden-Brabant, verzamelde een werkgroep om zich heen van (voor)leescoördinatoren van basisscholen en kinderopvang, consultatiebureau- en GGD-medewerkers en een adviseur van Cubiss. Tijdens de verschillende bijeenkomsten is het programma samengesteld en kreeg het [plan van aanpak en het draaiboek](#) definitief vorm.

Het Boek Food Festival is er voor alle ouders in Hilvarenbeek die graag thuis met hun kind(eren) willen lezen en daarbij wat tips kunnen gebruiken. Er was een leuke [flyer met het programma](#), er werden promotiefilmpjes gemaakt en zelfs [Burgemeester Ryan Palmen](#) maakte reclame voor lezen!

De ervaringen

Met 143 deelnemende ouders en leerkrachten was het Boek Food Festival een groot succes. Een uitgebreid verslag van de avond lees je [hier](#).

Inmiddels is er ook een vervolg: het *Mini* Boek Food Festival. Vier maal per jaar legt de bibliotheek op zondagochtend picknick-kleedjes klaar voor peuters, kleuters en hun papa's, mama's, opa's en oma's. Een ochtend vol verhalen, muziek en theater. Zondag 28 oktober was de eerste editie.

Tops

- De samenwerking binnen de werkgroep. Onderwijs, kinderopvang, consultatiebureau en GGD waren intensief betrokken bij de organisatie.
- De inzet van filmers, fotograaf, horeca (gratis hapjes!), een vormgever voor ontwerp van een logo en programmaboekje en aanbieders van workshops die zonder prijskaartje een bijdrage leverden.
- Gratis festival, mogelijk gemaakt met budget van de bibliotheek en de twee schoolbesturen.
- Het programma (Jacques Vriens en workshops) en de organisatie van de avond.

TIPS
Betrekt ouders in de werkgroep. Geef ze ook podium tijdens het festival.
Maak de workshops interactief; workshops mogen ook wel wat langer duren (dan 20 minuten).

BOOK

FOOD

festival

DYSLEXIE ONDER DE KNIE

BLENDED LEARNING IN PRAKTIJK

Wie

Bibliotheek Theek 5 in samenwerking met Oudervereniging Balans, Bibliotheek VANnU, Probiblio, Cubiss en andere [partners](#).

Wat

Een online cursus 'Dyslexie onder de knie' in combinatie met een fysieke bijeenkomst.

Doel

Vergroten van het (zelf)vertrouwen van ouder en kind.

De aanleiding

Bibliotheek Theek 5 was één van de proeftuinen in het programma Route 2020 van de Vereniging Openbare bibliotheken (VOB), waarin innovatieve projecten van bibliotheken werden gedeeld. De bibliotheek koos aan de hand van het thema Dyslexie voor *Blended Learning – innoveren in informeel leren*. Hiervoor is de online cursus 'Dyslexie onder de knie' ontwikkeld, in combinatie met een fysieke bijeenkomst 'Inspiratiemiddag Dyslexie onder de knie'.

De aanpak

ONLINE

[Dyslexie onder de knie](#) is gemaakt door Bibliotheek Theek 5 samen met Oudervereniging Balans, Bibliotheek VANnU, Probiblio, Cubiss en andere [partners](#). De cursus is bedoeld om kinderen met dyslexie en hun ouders verder te helpen. Inspiratie, interactie tussen ouder en kind, oefeningen, informatie en verdieping staan hierbij centraal. Overigens, ook voor kinderen zonder diagnose dyslexie zijn de tips en informatie nuttig.

De thema's van de cursus zijn Zelfvertrouwen, Taal, Spelen, Talent, Beelddenker en Meer over Dyslexie. Het onderdeel Taal is ook prima te gebruiken om collega's in de bibliotheek een beeld te geven van boeken, e-books, etc. op het gebied van dyslexie. Ouder en kind kunnen zelf kiezen welke modules van de cursus ze willen volgen. Zij kunnen de hele cursus doen maar net zo goed een onderdeel hieruit. De cursus is gratis te gebruiken, eenvoudig door de bibliotheek te kopiëren en aan te passen. Zo kun je binnen Wikiwijs een eigen logo en contactgegevens toevoegen. En kun je als bibliotheek je eigen statistieken raadplegen.

FYSIEK

Naast de online cursus is er ook een opzet voor een inspiratiemiddag over dyslexie ontwikkeld. Net als de training is deze bedoeld als impuls voor het zelfvertrouwen. Ouders krijgen er nieuwe inzichten en kunnen ervaringen uitwisselen. Kinderen kunnen workshops volgen, gericht op plezier en met de focus op andere talenten.

Praktische informatie - zoals pr-materiaal, het plan van aanpak en draaiboek voor de inspiratiemiddag en de handleiding voor leesconsulenten - is te vinden in de [speciale toolkit](#) voor bibliotheken.

Voor meer informatie over *Dyslexie onder de knie* mail je naar [Carla Bellaard](#).

VOORLEZEN IN JE EIGEN TAAL

ALS EEN KIND DE MOEDERTAAL GOED BEHEERST, LEERT HET OOK GEMAKKELIJKER EEN NIEUWE TAAL

Wie

Bibliotheek Helmond–Peel, in samenwerking met Cubiss.

Wat

Een informatieve folder in verschillende talen (5).

Doel

Anderstalige en laaggeletterde ouders informeren over het belang van het vertellen van verhalen en het voorlezen van boeken aan het (jonge) kind en wat de bibliotheek hierbij kan betekenen.

De aanleiding

Op initiatief van de landelijke werkgroep Bibliotheek & Integratie is een collectie samengesteld voor vluchtelingenkinderen. De collectie bestaat uit Arabische kinderen- en jeugdboeken, beeldwoordenboeken, meertalige boeken, prentenboeken zonder tekst en een spel ten behoeve van Arabische geletterdheid. Met deze materialen wordt de taalontwikkeling van vluchtelingenkinderen gestimuleerd. Bibliotheek Helmond-Peel is najaar 2017 geselecteerd als één van de acht bibliotheken die een collectie voor vluchtelingenkinderen aangeboden kreeg. De bibliotheek heeft de collectie aangevuld met Poolse, Spaanse en Engelse prentenboeken en deze een plek gegeven bij [Kindcentrum Mozaïek](#) in Helmond, waar nieuwkomerskinderen het eerste jaar van hun verblijf in Nederland onderwijs volgen.

De aanpak

Een collectie anderstalige boeken voor nieuwkomers is mooi; belangrijker is natuurlijk dat mensen weten dat dit aanbod er is en er gebruik van maken. De bibliotheek heeft er daarom voor gekozen om een folder te ontwikkelen voor zowel laagtaalvaardige als anderstalige ouders. Deze folder is ontworpen om het belang van interactie –in welke taal dan ook!– te benadrukken. In de folder gaat het nadrukkelijk niet alleen over boeken en voorlezen, maar zeker ook over het voeren van gesprekken in het algemeen. Want: als een kind de moedertaal goed beheerst, leert het ook gemakkelijker een nieuwe taal. Natuurlijk is er ook aandacht voor wat de bibliotheek allemaal kan betekenen in het leren van een (nieuwe) taal. De folder is vertaald in 5 verschillende talen: Engels, Spaans, Arabisch, Pools en Turks.

De folder is in samenwerking ontwikkeld door leesconsulent Toos van den Beuken en Community Librarian Taalontwikkeling Susan Verheij van Bibliotheek Helmond-Peel en adviseur Marloes Antens (Cubiss).

“Ik leer van hem en hij van mij.”

De ervaringen

De folder blijkt een schot in de roos. De folder spreekt anderstalig bezoekers direct aan. Zowel de folder als de collectie bieden handvatten voor het contact met de ouders, om hen te betrekken en te ondersteunen bij het vertellen van verhalen en het voorlezen aan hun kinderen.

“Ik beschouw de Nederlandstalige folder vooral als communicatiemiddel voor voorlezers van de VoorleesExpress en intermediairs van bijvoorbeeld consultatiebureaus, kinderopvang en scholen om aandacht te vestigen op onze collectie”

Toos van den Beuken
(leesconsulent Helmond-Peel)

Do's en don'ts

Do Zoek binnen je bibliotheek actief de samenwerking op met elkaar. In dit geval was een koppeling van leesconsulent en een consulent taalontwikkeling/basisvaardigheden een logische.

Do Zorg ervoor dat je aansluit bij de doelgroep. Welke nationaliteiten wil je aanspreken en bedienen?

Do Zorg voor een passende en kwalitatief goede collectie. Daar is enig onderzoek voor nodig.

Don't Doe het niet alleen! Dit onderwerp vraagt erom om samen mee aan de slag te gaan, vanuit verschillende expertises en invalshoeken.

Don't Ga er niet van uit dat de folder vanzelf de doelgroep bereikt. Gebruik bijvoorbeeld de taaluurtjes om de folder te introduceren.

Don't 'Verstop' je collectie niet in de bieb. Als de anderstalige boeken in het zicht staan, zullen ze sneller de aandacht trekken.

Het vervolg

Bibliotheek Helmond-Peel biedt de folder inmiddels actief aan, aan de verschillende doelgroepen.

Cubiss is aan de slag met een folder voor andere geïnteresseerde bibliotheken. Hieraan kan locatie-specifieke informatie toegevoegd worden.

Ben je ook geïnteresseerd? Neem contact op met [Marloes Antens](#).

KWISPELLEZEN UITBEREIDING VOORLEESPROJECT MET OUDERMODULE

Wie

Bibliotheek Midden-Brabant, in samenwerking met Stichting Hulphond.

Wat

Module ouderbetrokkenheid.

Doel

Ouders nog meer bij het lezen betrekken en de positieve effecten van Kwispellezen laten voortduren, ook nadat het voorlezen aan de hond is afgelopen.

De aanleiding

Sinds voorjaar 2017 bieden de Bibliotheek Midden-Brabant en Stichting Hulphond een leesproject aan om de leesvaardigheid van kinderen te vergroten: Kwispellezen.

Kinderen van groep 4 en 5 die **moete** hebben met lezen, die hardop lezen in de klas bovenmatig **spannend** vinden en/of die zich moeilijk op lezen kunnen **concentreren**, lezen voor aan een hond. Het voorlezen aan een aandachtig luisterende hond bezorgt de kinderen een succeservaring. Dit vergroot het zelfvertrouwen en de motivatie om te lezen met als gevolg dat ook hun leesvaardigheid toeneemt. De aanwezigheid van ouders bij de voorleessessies en hun behoefte om meer informatie te krijgen over lezen, boeken en leesproblematiek, was de aanleiding om bij Kwispellezen een module *ouderbetrokkenheid* te ontwikkelen.

De aanpak

Een reeks Kwispellezen bestaat uit acht weken waarin zes kinderen wekelijks een kwartier voorlezen aan een hond. Dit betekent dat er wekelijks een kort moment is voor de leesconsulent om met de ouders in gesprek te gaan. Elke week komt er een ander thema rondom de leesontwikkeling aan bod. Thema's zijn o.a.: 'Het belang van lezen', 'Welke vragen kan ik stellen bij het voorlezen?' en 'Hoe blijven mijn kind en ik gemotiveerd om te lezen?'. Er zijn materialen als gespreksleidraden en hand-outs beschikbaar voor de leesconsulenten voor de gesprekken met ouders. En ook is er een Skype-video ontwikkeld; een 15 minuten durende video biedt kinderen de mogelijkheid om ook thuis voor te lezen aan voorleeshond Flex.

Vervolg in 2019

Bibliotheek Midden-Brabant heeft het concept Kwispellezen in december 2018 overgedragen aan Cubiss en Probiblio. Beide organisaties brengen Kwispellezen onder de aandacht in hun werkgebied en volgen ook de uitvoering van het programma. Uiteindelijke doel is om Kwispellezen landelijk overdraagbaar te maken. Stichting Lezen werkt momenteel aan een plan voor de inzet van de oudermodule. Dit overigens niet alleen voor Kwispellezen maar ook voor andere projecten waarbij ouders betrokken kunnen worden.

Nieuwsgierig geworden naar Kwispellezen? Bekijk dan het filmpje op www.kwispellezen.nl

Neem voor meer informatie over Kwispellezen contact op met [José Peijen](#).

SAMEN LEZEN

Wie

Nieuwe Veste, in samenwerking met Basisschool Het Noorderlicht.

Wat

Samen lezen en Toneellezen.

Doel

Stimuleren van samen lezen op school én thuis.

De aanleiding

Twaalf basisscholen en twaalf bibliotheken door heel Nederland hebben de afgelopen twee jaar intensief samengewerkt aan het stimuleringstraject de Bibliotheek *op school* van Kunst van Lezen. Het doel: een serieuze slag maken in het bevorderen van lezen op school en thuis. Leesconsulent Jan Verbart van Nieuwe Veste werkte twee jaar intensief samen met Basisschool Het Noorderlicht.

De aanpak

De laatste jaren zijn er vooral voor de middenbouw van de basisschool boeken verschenen voor samen lezen, waarbij twee of meer personen om beurten een stuk tekst lezen. Dat kunnen twee leerlingen van hetzelfde of verschillend niveau zijn (tutor), of ook ouder en kind. Het is een gezellige manier van lezen waarbij de lezers elkaar stimuleren. Het blijkt dat ouders nog vaak onbekend hiermee zijn en leerkrachten zijn niet altijd op de hoogte van het actuele aanbod voor samen lezen.

In samenspraak met de school zijn de volgende maatregelen genomen:

- Boekenseries hebben een eigen genresticker gekregen: samen lezen of toneellezen, zodat de titels in de kasten opvallen.
- Leerkrachten zijn op een studiemiddag geïnformeerd over de series en de werkwijze.
- Samen met de taalcoördinator is een sessie voor ouders van kinderen uit groep 3 georganiseerd over samen lezen door ouder en kind.

Bekijk hier de [video](#) over deze aanpak voor groep 3.

Ben je op zoek naar nieuwe manieren om te werken aan een levende leescultuur en het betrekken van ouders daarbij? Bekijk dan de verschillende initiatieven van basisscholen en bibliotheken in de [toolkit Netwerk & Beleid](#) van de Bibliotheek *op school*.

“We zien als gevolg van onze maatregelen dat de samenleesseries en boeken voor toneellezen veel worden geleend voor gebruik thuis en in de klas”

Jan Verbart, leesconsulent Nieuwe Veste

Colofon

Dit document is binnen het project *Innovatie van de educatieve functie* ontwikkeld door:

Provincie Noord-Brabant

Cubiss
Statenlaan 4
5042 RX Tilburg
www.cubiss.nl

Auteurs: José Peijen, Thijs de Groof (eindredactie)
Fotografie: Susan Verheij
Vormgeving: Studio Droombeeld

©Januari 2019

www.cubiss.nl